

Barcelona de 1897.— La iconografia mariana a Catalunya. Monografia premiada als Jocs Florals de Barcelona, 1898.— La pintura catalana antiga. Set conferències donades al Centre Excursionista de Catalunya, curset d'«Estudis Universitaris catalans», 1910.— Notes referents a esmalts i esmaltadors.— La litúrgia rossellonesa. Memòria presentada a la Junta de Pensions a l'estranger, 1912.— L'Arqueologia litúrgica de la província eclesiàstica de Tarragona. Obra en 3 volums premiada al Concurs Martorell de 1927.— Iconografia de la Immaculada Concepció a Catalunya. Premiada al Certamen de Tortosa.— En Serrallonga, 1930.— Monografia sobre el Santuari i la imatge de la Mare de Déu de la Gleba, 1923.— La vidrieria catalana.— L'orfebreria a Catalunya. Premi de l'Econòmica d'Amics del País.— La ciutat de Vich sota la dominació senyorial.

**Abreviatures:** *A. I. E. C.*, Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans. Barcelona.— *Anal. Sacr. Tarr.*, Analecta Sacra Tarraconensia. Barcelona.— *B. C. E. de V.*, Butlletí del Centre Excursionista de Vich. Vic.— *Bol. Soc. Art. Arq. Barcelonesa*, Boletín de la Sociedad Artística Arqueológica Barcelonesa. Barcelona.— *But. Biblioteca de Catalunya*, Butlletí de la Biblioteca de Catalunya. Barcelona.— *E. U. C.*, Estudis Universitaris Catalans. Barcelona.— *G. M.*, Gazeta Montanyenca, Vic.— *G. de V.*, Gazeta de Vich. Vic.— *G. V.*, Gazeta Vigatana. Vic.— *La Veu*, La Veu de Catalunya. Barcelona.— *M. R. A. B. L. de B.*, Memorias de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona. Barcelona.— *M. Sagrat Cor*, El Missatger del Sagrat Cor de Jesús. Barcelona.— *Res. Ecl.*, Reseña Eclesiástica. Barcelona.— *Rev. de la Secció d'Exploracions del C. E. de V.*, Revista de la Secció d'Exploracions del Centre Excursionista de Vich. Vic.

J. P. i C.

### Pierre Paris

Mort a l'octubre de 1931 era un dels nostres pels seus treballs sobre l'art ibèric. Nat a la ciutat de Rodez la capital de la Rouergue, home de temperament meridional, després de seguir els seus estudis de l'Escola Normal Superior i de l'Escola d'Atenes, professor a la Facultat de Lletres de la Universitat de Burdeus, es dedicà ben aviat als estudis hispànics i per les seves excavacions a Elx i principalment per la seva publicació *Essai sur l'art et l'industrie de l'Espagne primitive*, apareguda en 1904, entrà en el camp dels estudis catalans.

Ell fou certament el fundador de l'arqueologia ibèrica a la qual tant ha col·laborat el nostre INSTITUT. Tot aquest món complex produït per les tribus ibèriques abans de la conquesta romana fou tret a la llum pels seus esforços. Ell començà a estudiar la decoració diversa de la ceràmica i l'altre món de la escultura que té com a obra principal el bust magnífic de la «Dama d'Elx» que és una joia del Museu del Louvre adquirida per ell amb els seus propis cabals i portada per ell també al gran Museu de París. Era interessantíssim de sentir-li explicar l'aventura de la seva adquisició a Elx i l'arribada del bust al Louvre rebuda amb sospites de falsetat.

Avui, la cronologia establerta per ell, ha estat rectificada per nombroses recerques; però ell, amb la seva clarividència d'artista, havia endevinat el què hi havia en l'art ibèric de supervivència micènica, ja en la tècnica, ja en els diversos elements decoratius.

Ja fa anys, en un curs de conferències de professors estrangers organitzat per la Junta de Museus havia parlat al nostre públic i ho havia fet també des de les planes del nostre ANUARI, en el qual, en 1907, sota el títol: *Quelques vases ibériques inédites (Musée municipal de Barcelone et Musée du Louvre)* va descriure els vasos descoberts a Archena, el trobat a l'Aigueta, i va defensar l'origen ibèric d'aquesta mena de ceràmica i va aclarir i precisar la seva teoria dels orígens micènics.

Recordem el seu article sobre Empúries publicat en els *Comptes rendus de l'Académie des Inscriptions et Belles-Lettres*, Paris, 1909, pàg. 939, i el capítol que dedica a Tarraco en la seva obra *Promenades Archéologiques dans l'Espagne*.

Havia col·laborat a la *Revista de la Asociación Artístico-Arqueológica barcelonesa*, i des de les publicacions franceses i de l'Acadèmia d'Inscripcions i Belles Lletres era com l'ambaixador de l'Arqueologia ibèrica i de la Història de l'art hispànic.— J. P. i C.

### Camille Enlart

L'eminent arqueòleg medievalista francès, fill de Boulogne-sur-Mer, morí el dia 14 de febrer de 1927 a l'edat de 64 anys.

La seva vida fou dedicada a l'estudi de l'art medieval de França amb la força d'exclusió

i l'imperialisme d'un temperament patriota. Fou aquest darrer concepte l'eix dels seus estudis: cercar l'expansió de l'art francès principalment a la Mediterrània, a Grècia, a Síria i a Xipre. La seva darrera missió fou dedicada a l'estudi dels monuments aixecats pels creuats, i el seu darrer treball una obra considerable en dos volums que deixà acabada i en part inèdita sobre els monuments que recorden el domini cristià efímer de les creuades a Terra Santa i als seus voltants.

En aquesta tasca i en l'estudi de la pròpia França es trobà freqüentment amb Catalunya. A Xipre descobrí cases de catalans; a les mesquites d'Orient trobà canalobres de ferro com els que abunden a Catalunya els quals atribueix als obradors catalans i sobre els quals publicà un estudi en el volum de *Mélanges* dedicat a Schlumberger (1). En els quatre volums del seu *Manuel d'archéologie française depuis les temps mérovingiens jusqu'à la Renaissance*, obra que comprenia un cinquè volum sobre el mobiliari, que el seu autor deixà a mig acabar, era freqüent la cita de monuments catalans que havia estudiat ja dins la nostra terra, a un i altre costat del Pireneu, ja a les illes de la Mediterrània on arribaren les formes diverses de la nostra expansió medieval.

Era admirable el seu esperit de treball. Director del Museu d'escultura comparada del Trocadero, professor a l'Escola especial d'Arquitectura de París, membre de l'Institut i de diverses corporacions d'estudi amb les quals França sap esmerçar el valor dels seus arqueòlegs, no per això s'estava d'anar pel món amb la seva gran i antiga màquina fotogràfica a reproduir en els seus viatges els materials necessaris per als seus estudis. Jo mateix recordo haver treballat amb ell en una de les ciutats dels voltants de Roma, a Viterbo, en un dia de pluja, intrèpid sota el paraigua intentant reproduir el monument que l'ocasió li deparava. Així era abundantíssim el seu arxiu fotogràfic, com eren grans la seva erudició i els serveis que havia prestat a la ciència històrica. — J. P. i C.

### Albert Mayeux

Arquitecte cap del Servei de Monuments Històrics, membre de la Société des Antiquaires de France, havia estat arquitecte del districte que comprèn el Rosselló, situació que el portà a l'estudi dels monuments catalans.

Una de les seves obres fou l'estudi sobre Sant Joan el Vell de Perpinyà. Una primera nota sobre aquest monument l'havia publicat ja a les *Mémoires de la Société des Antiquaires de France*, vol. LXIV, Paris, 1904, pàg. 232. Un estudi més complet era publicat en el *Bulletin Monumental* de l'any 1913.

En el volum del Congrés Arqueològic de França celebrat a Carcassona-Perpinyà (Paris-Caen, 1907) ha publicat un estudi sobre la *Disposition de la toiture de la cathédrale de Perpignan*. — J. P. i C.

(1) *Ferronneries catalanes dans le Levant en Mélanges offerts à M. Gustave Schlumberger*. Paris, 1924.